

Kohn Sándor Jeruzsálemben

Ez a fénykép 1973-ban készült, egy izraeli látogatás során. Wolberg Évával vagyok, Etel unokájával, aki Schillinger nagypapa testvére volt, és az édesapjával, Wolberg Izidorral (Ilonának, Etel lányának a férje). Wolberg Izidort Romániában letartóztatták mint cionistát, majd Izraelbe költözött az 1960-as években. Éva édesanyja, Ilona és az én édesanyám unokatestvérek.

Amikor Izrael állam megalakult, leírhatatlan örömet éreztem. Próbáltam megérteni az antiszemitizmus okait, próbáltam pártatlan lenni. Az egyik ok az volt, hogy azt mondták, hogy a zsidók egy élősködő nép, hogy nem élhetnek magukban, de nem is akarnak saját országot, nincs szükségük országra. És ha lenne is országuk, nem tudnának boldogulni, mert élősködő nép, amely mások hátán él, élősködők módjára. Izrael pontosan ennek az ellenkezőjét bizonyította be. Modellértékű országnak tekinthető? mi mindent teremtett a semmiből! Még volt egy szempont: ahányszor gyerekkorunkban azt mondták nekünk, hogy palesztinaiak vagyunk, és Palesztinába kellene mennünk, fölvetődött, hogy milyen Palesztinába lehetne menni, mert Palesztina nem fogadott minket, nem fogadta be a zsidókat. Én ma is úgy gondolom és úgy érzem, hogy Izrael minden zsidó földje és gyökere. A zsidóságnak mint nemzetnek három pillére van: az egyik Izrael, egy másik pillér az egyesült államokbeli zsidók, a harmadikat pedig a diaszpórában élő zsidók alkotják.

Nem mentem el [végleg] Izraelbe, mert annyira szerencsétlen vagy szerencsés voltam, hogy 1956-ban megpróbáltam beiratkozni az egyetemre. Még híressé is váltam: túlbuzgóságból vagy túlzott őszinteségből -- mindenki meg volt lepődve -- a titkárságra mentem, és azt mondtam: 'Uram, hiba történt, nem szerepelek azon a listán.' Azt mondták, hogy nincs rá jogom, hogy nem történt

semmilyen hiba, mert nem jó a szociális hátterem, mivel az édesapám kereskedő volt. Hitler idejében szenvedtem, mert zsidó vagyok, most, a kommunisták alatt szenvedek, mert édesapám kereskedő volt, és ez nekem nehézségeket okoz. Azt mondták, hogy ezek a törvények, én pedig azt válaszoltam, hogy a zsidók többsége kereskedő, és régen is az volt, ilyen volt a kor, és ami most történik, az diszkrimináció a zsidók ellen is, pontosan, mint Hitler idejében. A titkár azt kérdezte, hogy merem összevetni a szocializmust a nácizmussal, és én azt válaszoltam, hogy ugyanolyanok, majd elmentem.

Egy idő után letartóztattak, és 1956-ban elítéltek. A Duna--Fekete-tenger csatornához vittek. Itt volt egy kolónia. Két évet voltam ott, 1956 és 1958 között, majd hamarabb elengedtek. Amikor visszatértem, el akartam menni Izraelbe, elmentem, hogy adják ki a papírjaimat, és akkor az útlevélosztályon azt mondták, hogy én soha nem fogok elmenni, mert a kommunisták ellensége vagyok, és külföldön antikommunista propagandát fogok folytatni. Még próbálkoztam, három-négy órát fogva tartottak, de nem hagyták jóvá. Később megnősültem, és még sokszor megpróbáltam, de nem sikerült. Szándékomban állt átszökni a határon. Voltam Izraelben többször is, a forradalom előtt és után is. Voltam látogatóban rokonoknál és barátoknál is.